

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Naujų vardų beieškant...

2012-12-21

ŽURNALAS: LITERATŪRA IR MENAS

TEMA: Literatūra

AUTORIUS: Vytautas Bikulčius

DATA: 2012-12

Naujų vardų beieškant...

Vytautas Bikulčius

Apie pagrindines Prancūzijos literatūros – brolių Goncourt'ų, Théophraste'o Renaudot, Médicis, „Femina“, „Interallié“ – premijas leidyklos (bent jau stambiosios – Gallimard'o, Grasset, „Seuil“, Flammariono) pradeda galvoti dar pavasarį, suvokdamos, kad jos pačios nekrenta iš dangaus ir reikalingas tam tikras parengiamasis darbas, kad lapkričio mėnesį nudžiugintų geidžiamas rezultatas – vienokia ar kitokia premija. Mat ji romanui garantuoja didesnę ar mažesnę tiražą, o tuo pačiu ir didesnę pelną leidėjui. Suprantama, didesnę honorarą ir premijuotam rašytojui. Žinoma, tos pastangos neužtikrina premijos, bet, neparodęs jų, vėliau gali gailėtis, kad išnaudojai ne visas galimybes. Žodžiu, jau maždaug gegužės mėnesį leidėjai kviečiasi knygynų savininkus ir literatūros kritikus, norėdami atkreipti jų dėmesį į leidyklos naujienas, į jų nuomone, ypač vertus romanus. Šitaip leidėjai puoselėja dvi viltis: viena, kad knygynų savininkai pasirinks būtent jų siūlomus kūrinius, nes kaip tik rudenį į rinką išmetama begalė romanų (šiais metais – 646, iš kurių 426 buvo prancūzų rašytojų ir 220 verstiniai, pernai atitinkamai buvo 435 ir 219 romanų, o 2010 m. prancūzų autoriai buvo pateikę 467 romanus ir 234 papildė verstinės literatūros aruodą) ir nė vienas knygynas negali fiziškai rasti tiek vietos, kad sutalpintų visus leidėjų siūlomus kūrinius. O kai tik prasideda atranka, svarbu, kad knygyno savininkas ką nors jau žinotų apie vieną ar kitą romaną, nes taip pastarasis gali rasti vietą knygyno lentynoje; antra, paakinti literatūros kritikus, kad šie literatūrinėje spaudoje išskeltų vieno ar kito romano privalumus ir atkreiptų literatūros premijų žiuri dėmesį. Tiesa, kartais pasitaiko, kad tais metais tarp rašytojų būna aiškus lyderis, ir tada leidėjų įtikinėjimai mažai padeda. Taip nutiko 2010 m., kai brolių Goncourt'ų premiją praktiškai be konkurencijos pelnė Michelis Houellebecqas už romaną „Žemėlapis ir teritorija“. (Beje, kaip neseniai paskelbė Prancūzijos nacionalinis knygos centras, šiuo metu M. Houellebecqas yra pats įtakingiausias prancūzų rašytojas pasaulyje. Jis atlieka tarsi orakulo vaidmenį, kuris anksčiau buvo siejamas su J.-P. Sartre'o ir A. Camus vardais. Tik, žinia, lygmuo yra ne tas pats.)

Šį rudenį romanus išleido keletas irgi garsių autorių, iš kurių paminėtini Christine Angot, Olivier Adamas, Philippe'as Delermas (kuris mus džiugino romanu „Pirmas gurkšnis alaus ir kiti maži malonumai“, leidykla „Tyto alba“), Philippe'as Claudelis (mums pažįstamas iš romano „Pilkosios sielos“, leidykla „Vaga“), Pascalis Quignard'as (lietuviškai galime skaityti jo romanus „Nė vienas pasaulio rytas“ ir „Terasa Romoje“, abu išleido leidykla „Alma littera“), Aminas Maaloufas (lietuviškai turime jo romaną „Tanijo uola“, leidykla „Alma littera“), bet pastarieji du jau yra gavę pačią garsiausią – brolių Goncourt'ų – premiją. Savotišką žygdarbį įvykdė rašytoja Amélie Nothomb, kuri jau dvidešimt metų iš eilės naujam literatūros sezonui pateikia savo romaną, – šįsyk jis vadinasi „Mėlynbarzdis“. Užbėgdami už akių, galime pasakyti, kad ir žygdarbiai ne visada yra deramai įvertinami, nes šis kūrinys nepelnė jokios premijos.

Teisybę sakant, reikia pripažinti, kad keičiasi ir pačių literatūros premijų žiuri požiūris. Ilgą laiką šios žiuri buvo linksniuojamos už tai, kad jų nariai premijas dažniausiai skirdavo autoriams, kurių romanus išleido tos leidyklos, su kuriomis ir jie patys buvo susiję kaip autoriai ar rankraščių skaitymo komitetų atstovai. Kritikų nuomone, buvo netgi susiformavęs vadinamasis Galligraseuil trikampis, kuriame figūravo trys garsiausios – Gallimard'o, Grasset ir „Seuil“ – leidyklos; mat joms dažniausiai ir atitekdavo garbingiausios literatūros premijos. Ir išties buvo net tokie laikai, kai šios žiuri narys rašytojas Raymond'as Queneau klausdavo leidėjo Gallimard'o, už ką balsuoti. 2008 m. Goncourt'ų akademijos nariams buvo įvestas 80 metų limitas (jis nebuvo taikomas tik jau esamiems nariams), kurią pasiekus tenka užleisti žiuri nario vietą kitam rašytojui. Žiuri vadovauja 92 metų amžiaus rašytoja Edmonde Charles-Roux (skaitėme jos romaną „Neužmirštamasis Palermas“, leidykla „Vaga“). Dėl šios priežasties nuo 2008 m. iki šiol iš dešimties narių pasikeitė šeši, o kadangi šių metų birželio 28 d. mirė dar vienas žiuri narys – rašytojas Robert'as Sabatier, vadinasi, netrukus pasikeis ir septintasis jos narys. Bet parinkti naują narį nėra labai lengva, nes tenka skaityti begalę romanų. Dėl šios priežasties į žiuri atsisakė įeiti Goncourt'ų premijos laureatas Jeanas Echenozas (mums pažįstamas net iš trijų romanų – „Išeinu“, „Aukštos blondinės“ ir „Pianistas“, visus išleido leidykla „Vaga“), pabijojo jos nariu tapti ir Danielis Pennacas (turime jo verstą romaną „Žmogėdrų laimei“, leidykla „Žara“), kuris teisinosi, kad lėtai skaitęs. Dar vienas svarbus akademijos statuto pakeitimas yra tas, kad žiuri narys negali turėti jokių pareigų bet kokioje leidykloje. Žiuri narys Bernard'as Pivot dar siūlo, kad balsavimas dėl Goncourt'ų premijos laureato būtų atviras (dabar jis yra slaptas), tik turėtų būti burtais ištraukiama pasisakančiųjų eilė, kad nebūtų taktinių gudrybių ir tam tikros įtakos. Šiaip ar taip, šiandien jau ne vienas pripažįsta, kad brolių Goncourt'ų premija tapo mažumėlę „normali“. Ir tai jau buvo galima pajusti šiemet. Sudarydama pirmąjį būsimų premijos kandidatų sąrašą rugsėjo mėnesį, žiuri pateikė nemažai siurprizų. Visų pirma, pradinių atrankos sąrašą sudarė tik 12 kandidatų, nors anksčiau jame buvo pateikiama 15 pavardžių. Antra, į šį sąrašą nebuvo įtrauktas Olivier Adamo romanas „Pamiškės“ (Flammariono leidykla), nors nemažai kritikų jam jau žadėjo Goncourt'ų premiją. Trečia, jame neatsirado vietos ir spaudos išgirtam pirmajam Aurélieno Bellanger romanui „Informacijos teorija“ (Gallimard'o leidykla). Ketvirta, pradiniam sąraše nė karto nepaminėta Grasset ar Flammariono leidykla ir tik vieną sykį Gallimard'o leidykla. Žodžiu, matyti tam tikrą permainą... Vis dėlto visi laukė lapkričio, kai bus pradėtos skirstyti premijos ir, be abejo, pačios garbingiausios, nes šiaip Prancūzijoje per metus yra įteikiama apie 2000 įvairaus masto literatūros premijų...

Dar viena šiųmečio literatūros premijų sezono ypatybė – kad jas pelnė tik du labiau žinomi rašytojai, o kitos buvo atiduotos dar mažai girdėtiems autoriams. Džiugu, kad prasidėjo naujų vardų paieška. Vadinasi, Goncourt'ų premijos žiuri tarsi prisiminė Edmond'o de Goncourt'o testamentą, kur sakoma, kad „mano aukščiausias troškimas (...), kad premija būtų skiriama jaunimui, originaliam talentui, naujiems ir drąsiems minties ir formos bandymams“.

Žlugimo kronika

Lapkričio 7 dieną Drouant'o restorane, kuris pagal tradiciją vaišina pietumis žiuri narius, o šie susimoka tik arbatpinigius, buvo paskirta prestižiškiausia – brolių Goncourt'ų – literatūros premija. Iš galutinio dalyvių sąrašo (atkreipkime dėmesį – nė vienos Gallimard'o leidyklos knygos, o ji šią premiją buvo gavusi 36 kartus), kuri sudarė Patrikas Deville'is ir jo romaną „Maras & cholera“ (leidykla „Seuil“), Joëlis Dickeris ir jo romaną „Teisybė apie Hario Kebero bylą“ (Fallos leidykla), Jerôme'as Ferrari ir jo romaną „Pamokslas apie Romos žlugimą“ (leidykla „Actes Sud“) ir Linda Lê ir jos romaną „Galinga banga“ (Bourgeois leidykla), žiuri po antrojo balsavimo turo pasirinko Jerôme'ą Ferrari (g. 1968) ir jo romaną „Pamokslas apie Romos žlugimą“.

Gimęs Paryžiuje, J. Ferrari studijavo filosofiją Sorbonoje, baigė magistrantūrą, po to persikėlė į Korsiką, kur iš pradžių buvo išitraukęs į nacionalistinių judėjimą, vėliau po tarnybos armijoje pradėjo dirbti mokytoju ir tuo pačiu rašyti pirmuosius kūrinius (paminėtini jo romanai „Slapta“, 2007, „Kur palikau savo sielą“, 2010). Šį rudenį jis pradėjo dirbti filosofijos mokytoju Abu Dabyje, Jungtinių Arabų Emyratų sostinėje.

„Pamokslas apie Romos žlugimą“ – penktasis šio autoriaus romanai. Romano pavadinimas yra šiek tiek mįslingas – skaitytojas pamanytų, kad čia greičiausiai susidurs su istoriniu romanu. Jam gali kilti minčių, kad čia galėtų būti ir romanai apie šv. Augustiną. Vis dėlto jis greitai įsitikins, kad romano veiksmas sukasi apie įprastą Korsikos barą, įkūnijantį savotišką alegoriją apie žlugusias viltis ir neišvengiamą pasaulių laikinumą.

Premijuotasis romanai prasideda 1918 metų nuotrauka, kurioje vienas Korsikos mokyklos kieme stovi motina su penkiais vaikais, aprašymu. Nė vieno iš jų nebėra tarp gyvųjų. Tačiau nuotraukoje nėra dviejų asmenų – tėvo ir to, kuris dabar ją žiūrinėja, – Marselio Antonečio. Mat tėvas tuo metu buvo belaisvis Žemutinėje Silezijoje, o Marselis dar nebuvo gimęs. Tėvas jau buvo susitaikęs su mintimi, kad po Pirmojo pasaulinio karo žlugo ištisas pasaulis. Vėliau šitai supras ir Marselis, kuris ilgą laiką pradirbęs vienoje iš Afrikos šalių žlugus kolonijų pasauliui nieko nepešęs sugrįš į Korsiką.

Tačiau pagrindinė romano istorija susijusi su Marselio anūku Matjė, kuris netikėtai nutraukia filosofijos studijas Sorbonos universitete (čia jis daugiausia dėmesio skyrė Leibnitso filosofijai) ir grįžta į gimtąjį Korsikos kaimelį. Į pagalbą jam ateina vaikystės draugas Liberas Pėntiusas, kuris irgi studijavo filosofiją ir domėjosi šv. Augustinu. Gavęs senelio finansinę paramą, Matjė su bičiuliu perima visą užmirštą barą ir stengiasi sukurti jame, anot Leibnitso, „geriausią iš įmanomų pasaulių“.

Iš pradžių viskas sekasi neblogai. Baras tampa lyg ir savotišku kaimelio centru, kur žmonės užsuka išlenkti taurelės, pasiklausti gražaus vaikinai, grojančio gitara, pasidairyti į keturias padavėjas, iš kurių galima tikėtis ir kai ko daugiau. Atsibeldžia į šią tolimą vietą net turistai. Bet ten, kur viskas grindžiama alkoholiu, seksu, pavydu,

neišvengiamai baigiasi katastrofa. Ja šitame bare tampa žmogžudystė. Šitaip žlunga dar vienas utopinis pasaulis.

Tuomet išryškėja ir romano pavadinimo prasmė. Neatsitiktinai Liberas studijavo šv. Augustiną. 410 metais Hipono vyskupas, ramindamas tikinčiuosius, sužinojusius apie Romos žlugimą, taria: „Roma žlugo. Ją užėmė, bet žemė ir dangus dėl to nesudrebėjo. Pasaulis kaip ir žmogus: jis gimsta, auga, miršta.“

Rašytojas parodo, kaip trys vienos šeimos kartos kūrė savo pasaulius, tačiau visi jie žlugo. Savo viltis jis sieja su Matjė seserimi Oreli, kuri, būdama archeologė, bando prikelti mirusius pasaulius, atlieka archeologinius kasinėjimus Afrikoje netoli tos vietos, kur dirbo šv. Augustinas. Ji priima bet kokią žlugimą, kad tik jis būtų savas. Oreli nebijo neišvengiamybės, ji tik nori, kad nuo jos priklausytų jos forma. Šitaip romanas tampa savotiška žlugimo kronika, kuri susieja skirtingas epochas, ne tik skirtingas vienos šeimos kartas. Rašytojas prisipažįsta, kad visiškai neketino „pateikti Romos žlugimo kaip svarbios konceptualios kategorijos, su kuria būtų lyginamos kitų pasaulių agonijos ir kurią būtų norima iliustruoti. Juk čia romanas, o ne disertacija. Romos žlugimas yra toks pat ypatingas kaip ir baro žlugimas arba įsivaizduotas Marselio Antonečio kūno irimas. Hierarchijos čia nėra. Paprasčiausiai saviti atvejai, kurie atliepia ir nušviečia vienas kitą“.

Romanas pasižymi poetine ir sykiu grubia kalba, sakiniai dažnai ištįsta, tačiau nepraranda nei savo ritmo, nei savo tamprumo. Glaustas ir kondensuotas kūrinys, kuris šiomet tarp romanų buvo aiškus lyderis, įtrauktas net į trijų premijų sąrašus. Vertėtų ir Lietuvos leidykloms pagalvoti apie jo vertimą į lietuvių kalbą.

Ruandos tragedija

Tą pačią – lapkričio 7-ąją – dieną Théophraste'o Renaudot premija atiteko Ruandos rašytojai Scholastique Mukasongai (g. 1956) už jos antrąjį romaną „Nilo Dievo Motina“ (Gallimard'o leidykla). Įdomu, kad šios rašytojos nebuvo galutiniame premijos sąrašė. Po dešimt balsavimo ratų jai atiteko šeši balsai. Kitus balsus pasidalijo rašytojai Vassilis Alexakis už romaną „Graikų vaikas“ (leidykla „Stock“) ir Philippe'as Djianas už romaną „Och!..“ (Gallimard'o leidykla), kurio irgi nebuvo sąrašė. Nė vieno balso negavo Christianas Authier už romaną „Tam tikras nuovargis“ (leidykla „Stock“), Anne Berest už romaną „Patriarchai“ (Grasset leidykla), Patrikas Deville'is už romaną „Maras & cholera“ (leidykla „Seuil“) ir Jeanas-Loup Trassard'as už romaną „Gyvatvorių žmogus“ (Gallimard'o leidykla)

Romano „Nilo Dievo Motina“ veiksmas vyksta XX a. 8-ajame dešimtmetyje, Ruandos merginų pensionate. Šis pensionatas buvo skirtas elito vaikams, juo rūpinosi prancūzų dėstytojai ir belgų vienuolės. Pagrindinis pensionato uždavinys – išsaugoti merginų nekaltybę iki vedybų. Jį daugiausia lanko hutų politikų, kariškių, prekeivių ir žymių žmonių vaikai. Tik dešimt procentų vietų skirta tutsių vaikams, tarp kurių regime Veroniką ir Virginiją. Jos priverstos būti protingesnės, kad gautų diplomą. Ilgainiui abi šios merginos ima pasikliauti viena kita, dalijasi maistu, kurį joms paruošė jų motinos, svajoja apie gyvenimą Europoje. Savo kampilį miegamajame jos papuošia Nanos Mouskouri ir Johny'o Hallyday'aus nuotraukomis, studijuoja baltinančių kremų savybes, baisia domisi anglų kalba ir geografija, drauge aprauda savo bičiulę Fridą, mirusią po persileidimo. Bet jos jaučia ir kitų merginų pašaipas, ižeidinėjimus, netgi galvoja bėgti iš pensionato, tuo labiau kad į visus šiuo dalykus bejėgiškai žvelgia

dėstytojai ir vienuolės. Vėliau jos susiduria su netoliese gyvenančiu keistoku ponu de Fontanajumi, buvusiu kavos plantatoriumi. Šis palaiko hutų gentį ir aiškina, kad jie yra faraono palikuonys. Taip pat jis prašo, kad Virginija ir Veronika taptų jo keistų apeigų, skirtų hutų garbei, dievaite ir karaliene. Šiuo pono de Fontenajo personažu rašytoja įkūnija tuos kolonizatorius, kurie išgalvojo, kad tutsiai kilę ne iš Ruandos, kad jie susiję su Izraeliu, Egiptu ar Etiopija. Nors iš tikrųjų hutai nuo tutsių skyrėsi tik tuo, kad pirmieji buvo žemdirbiai, o antrieji – gyvulių augintojai, ta beprotybė apie skirtingą kilmę baigėsi tragedija, kurią nebyliai palaikė ir baltieji, kai 1994 m. liejosi tutsių kraujas... Pati rašytoja tuo metu gyveno Prancūzijoje ir tai ją išgelbėjo nuo baisaus gentainių likimo: ji prarado trisdešimt giminaičių. Šis romanas parašytas tik todėl, kad, rašytojos žodžiais tariant, „visi šie žmonės nemirtų iš tikrųjų“...

Théophraste'o Renaudot premija už esė atiteko Franckui Maubert'ui už „Paskutinį modelį“ (leidykla „Mille et une nuits“), kur pasakojama apie Alberto Giacometti paskutinį modelį Caroline'ą, baro merginą ir prostitutę.

Visuomenės rentgeno nuotrauka

Lapkričio 6 dieną Médicis premija atiteko 43 metų autorei Emmanuellei Pireyre už romaną „Visuotinė fejericija“ (leidykla „L'Olivier“), kuri jau pirmajame balsavimo ture surinko 8 balsus ir įveikė Philippe'o Djiano romaną „Och!“ (Gallimard'o leidykla), Patricko Deville'io romaną „Maras & cholera“ (leidykla „Seuil“) ir Leslie Kaplan romaną „Milfejis“ (P.O.L. leidykla).

„Visuotinė fejericija“ – ketvirtas autorės romanas. Ją prieš dešimtį metų pastebėjo legendinis leidėjas Maurice'as Nadeau, savo metu išleidęs Henry Millerį ir Malcolmą Lowry ir skaitytojams pateikęs du pirmuosius jos romanus – „Užšaldyti ir atšildyti“ (2000) ir „Mano drabužiai – ne paklodės“ (2001). Trečiąjį romaną „Kaip padaryti, kad išnyktų žemė?“ (2006) išleido leidykla „Seuil“.

„Visuotinė fejericija“ – romanas-koliažas, kurį pati autorė pristato kaip „mūsų europinės sąmonės rentgeno nuotrauką, kur susipina tikrovė ir fikcija“. Ji gali nustebinti skaitytojus, įpratusius prie tradicinių pasakojimo būdų, nes romane į vieną krūvą pakliūva laikraščių straipsnių ištraukos, elektroniniai laiškai, pokalbių nuotrupos, dainų priedainiai, telefono žinutės, skoliniai iš kitų rašytojų (pvz., Faulknerio, Emmanuelio Bove ir kt.). Čia susipina ir įvairios temos: seksualinis turizmas, japonų rinkodara, finansų krizė, pagal religinius musulmonų reikalavimus paruošta mėsa. Romano tekstas rutuliojamas it ištisinis margas srautas, kuriame šmėkšteli tokios figūros, kaip Friedrichas Nietzsche, Umberto Eco, Loui de Funèsas, Christine Angot, Yoko Ono. Užtat romanas greičiau primena šiuolaikinio meno instaliaciją su kompiuteriais ir videomagnetofonais, kurie virto ne tik fikcijos ekranais, bet sykiu ir tikrovės veidrodžiais, pateikiančiais ne tik įvairias tikrovės detales, bet ir tampančiais begale savarankiškų trumpučių pasakojimų, kurie susilieja į makrokosmą.

Išaiškėja, kad ankstesnis įsitikinimas, jog žmogui pavyko viską suvaldyti, buvo tik iliuzija. Romane vaizduojamas šiuolaikinis pasaulis, kuriame sunku atsekti racionalumo pamatą, neatsitiktinai dar XIX amžiui būdingus klausimus: kas yra Dievas? kas yra kūnas? kas yra visata? buvo galima gauti atsakymą. Šiandien juos keičia kiti: kaip pakloti lovą žmogaus, kuris nėra šizofrenikas ir beprotis? ar Friedrichas Nietzsche atitinka pagal musulmonų reikalavimus paruoštą mėsa? kaip gyventi sukarintoje vietovėje? Būtent šiais klausimais įvardyti atskiri romano skyriai

įrodo dirbtinę mūsų laikų mitologiją. Neatsitiktinai rašytoja pasakotojo žodžiais tvirtina, kad „viskas vyksta tarsi užuot gyvenę realiame pasaulyje, mes gyvename Žmogaus muziejuje. (...) Muziejumi paversta tikrovė nebėra laisva, tikrovė yra varganas sūris po gaubtu“. Autorė nesistengia moralizuoti, ji tik pateikia visuomenės rentgeno nuotrauką, kurioje norintieji gali atpažinti ir save...

Médicis premija, skiriama užsienio rašytojui, atiteko Izraelio atstovui Abrahamui B. Yehoshuai (g. 1936) už romaną „Retrospektyva“ (Grasset leidykla), kuris melancholiškai pasakoja apie meninės kūrybos paslaptis.

Médicis premija už esė vainikavo Davido Van Reybroucko knygą „Kongas, istorija“ (leidykla „Actes Sud“).

Apie Pasteuro mokini

O lapkričio 5 dieną premijų dalybų sezoną pradėjo „Femina“ premija, kurios žiuri sudaro vien moterys. Jos jau po pirmojo balsavimo turo premiją skyrė Patrikui Deville'ui (g. 1957) už romaną „Maras & cholera“ (leidykla „Seuil“), kuris nurungė Jérôme'o Ferrari „Pamokslu apie Romos žlugimą“ (leidykla „Actes Sud“), Julijos Deck „Viviana Elisabete Fovil“ (leidykla „Minuit“), Annetos Serre „Staleli, pasidenk“ (Verdier leidykla) ir Bruno Le Maire'o „Absoliučią muziką“ (Gallimard'o leidykla).

Premijuotame romane rašytojas pateikia bakteriologo Alexandre'o Yersino (1863-1943) gyvenimo istoriją, kuri savo margumu ir nuotykių gausa sužavėjo autorių. Deville'is nėra pirmasis, kuris susidomėjo šio mokslininko biografija, tačiau jis panorė iš jos padaryti romaną ir papasakoti jį esamuju laiku. Prieš rašydamas romaną, autorius perskaitė mokslininko kūrinius, Pasteuro instituto archyve sukauptą begalę jo laiškų motinai (rašė juos beveik kasdien), seseriai Emili ir po jos mirties kai kuriems draugams. Kaip prisipažino rašytojas, jis juos skaitė ne tam, kad susipažintų su mokslininko gyvenimu, bet kad pažintų jį.

Romaną sudaro 44 skyriai, kurie maišomi it kortos ir dėliojami priešais skaitytojų akis, kad šie galėtų sekti protagonistą.

Paskutinę Alexandre'o Yersino kelionę į Saigoną 1940-aisiais rašytojas paverčia savo romano gija, ant kurios tarsi suveriamas visas kūrinys. Jam 80 metų, jis niekada nebegrįš į Prancūziją, kurią, gimęs Šveicarijoje, pasirinko kaip tėvynę. Autorius vaizduoja bakteriologo gyvenimą nuo pat jo tėvo, irgi mokslininko, mirties, kai mažasis Alexandre'as dar tik po kelių mėnesių turėjo ateiti į pasaulį.

Jau dirbdamas Pasteuro institute, Alexandre'as nesitenkina vien mikrobų stebėjimu, jis nori pamatyti ir pasaulį. Vienu metu dirba laivo gydytoju, paskui vėl imasi bakteriologo duonos. 1894 m. Honkonge beveik atsitiktinai pirmasis pasaulyje atranda maro bacilą, Indokinijoje domisi žemdirbyste ir medžių auginimu, sodininkyste, aptinka kokos medį ir išranda gėrimą, panašų į kokakolą, neatsitiktinai tampa kaučiuko ir chinino karaliumi.

Nors autorius žavisi savo herojumi, bet romanas netampa šlovinančiu kūriniu: į herojų žvelgiama su šypsena – priešais mus iškyla tarsi gyvas žmogus, sugebėjęs suderinti savyje kartais, regis, nesuderinamas veiklos rūšis.

„Femina“ premija, skiriama užsienio rašytojui, atiteko JAV rašytojai Julijai Otsukai už romaną „Kai kurios niekada nematė jūros“ (leidykla „Phébus“), pasakojantį apie tai, kaip 1920 m. į San Francisko miestą išplaukė būrys japonų merginų, kurios turėjo ištekėti už japonų, jau įsikūrusių Kalifornijoje. Deja, čia daugeliui gyvenimas virto tikra

nelaime...

„Femina“ premija už esė buvo skirta rašytojui Tobie'ui Nathanui už „Etnoromaną“ (Grasset leidykla), aptariantį etnopsichiatrijos problemas.

Agresorius ir auka - kitaip

Lapkričio 14 dieną buvo paskirta paskutinė iš garbingiausių - „Interallié“ premija, kurią įsteigė ir teikia žurnalistai. Ji po aštuonių balsavimo turų atiteko 63 metų Philippe'ui Djianui už romaną „Och!“ Jis įveikė Nicolas d'Estienne'ą d'Orves'ą ir jo romaną „Paveldimos ištikimybės“ (Albino Michelio leidykla), taip pat Sébastieną Lepaque'ą ir jo romaną „Kai suartėja atogrąžų vėjai“ (leidykla „Actes Sud“).

Philippe'as Djianas - per dvi dešimtis romanų perkopęs autorius. Jį labiausiai išgarsino romanas „Ryte 37°2“, pagal kurį buvo pastatytas ir populiarumo sulaukęs filmas. Nors autorius iki tol užsiėmė įvairiausiais darbais, po šio romano ir filmo sėkmės jis iškeliavo į JAV, kur praleido 10 metų. Jam didelę įtaką padarė amerikiečių literatūra.

Premijuotojo romano pasakotoja Mišelė prisipažįsta, kad ją išprievartavo kaukėtas vyriškis. Po to ramių ramiausiai miegamajame persivelka drabužius ir laukia ateinančio sūnaus. Vėliau išaiškės, kad tas agresorius - kaimynas, kuris patiria malonumą tik prievartaudamas, bet ir Mišelė nelieka jam abejinga. Ji pasikvietė sūnų Vensaną vakarienei drauge su jo naująja bičiule, kuri laukiasi, bet nuo kito vyro. Sūnus apsilanko pas motiną, nes ieško buto Paryžiuje, nors nei jis, nei jo draugė nedirba. Jis tikisi, kad už butą mokės motina. Sūnus motinos nekenčia, nes ji prieš porą metų paliko jo tėvą. Tačiau Mišelė niekina sūnų, nes mano, kad jis yra silpnas, kaip ir jo tėvas. Nors ji ir palaiko ryšius su buvusiu vyru, bet negali atleisti, kad jis jai skėlė antausį per vieną kivirčą. Ji neapkenčia ir tėvo, kuris „Mikio“ klube iššaudė 70 vaikų, kai jai buvo tik 16 metų. Dėl šios baisios žmogžudystės jos gyvenimas virto pragaru. Ji negali pakęsti ir savo 75-metės motinos, kuri susitikinėja su triskart jaunesniais meilužiais. Geriausia savo drauge ji laiko Aną, su kuria dirba kino srityje ir kuri yra ir jos sūnaus krikštamotė. Tačiau Anos vyras - jos meilužis, ir Mišelė nenori prarasti geriausios draugės, jei ši sužinotų apie jų dviejų santykius...

Taigi tai - aiškiai amerikietiško pobūdžio romanas su tam tikra feminizmo priemaiša, nes Mišelė tvarko visų gyvenimus, bet negali atsisipirti ir savo aistroms. Nors ji ir teigia esanti šiuolaikiška moteris, bet nėra tokia stipri, kaip atrodo iš pirmo žvilgsnio... Šiais metais žiuri tarsi ieškojo naujų vardų. Ir tikrai jų rado. Be abejo, didžiausias atradimas - Goncourt'ų premijos laureatas Jérôme'as Ferrari. Tačiau ir jis negali būti tikras, kokį nuosprendį jam rašo didysis vertintojas - Laikas. Ir jam, ir mums tenka tik laukti...